СЕМІНАР З ПИТАНЬ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ КОНВЕНЦІЇ ПРО ОХОРОНУ НЕМАТЕРІАЛЬНОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ В УКРАЇНІ

Нематеріальна культурна спадщина та сталий розвиток

Ірина Каць - менеджерка культури, магістр державного управління, тренерка освітньої програми "Академія культурного лідерства", начальниця відділу регіональної політики та координації реформ у сфері культури Українського центру культурних досліджень.

Міністерство культури та інформаційної політики України
УЦКД UKRAINIAN CENTER FOR CULTURAL RESEARCH

СТАЛИЙ РОЗВИТОК

розвиток, який задовольняє потреби теперішнього часу, проте не ставить під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти свої потреби

(Брундтландська комісія, 1987 р.)

В основу концепції сталого розвитку покладено **пошук балансу** між трьома вимірами людської життєдіяльності: екологічний, соціальний та економічний.

Міністерство культури та інформаційної політики України
УЦКД UKRAINIAN CENTER FOR CULTURAL RESEARCH

Культура і сталий розвиток: три моделі

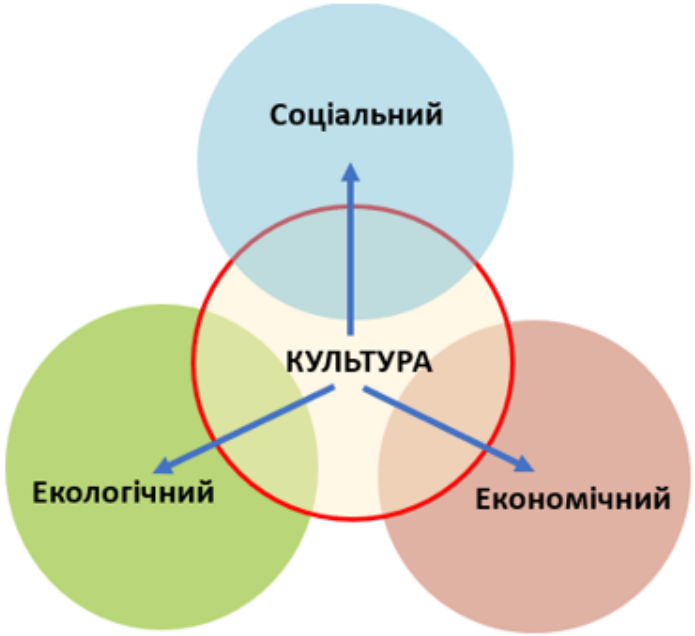

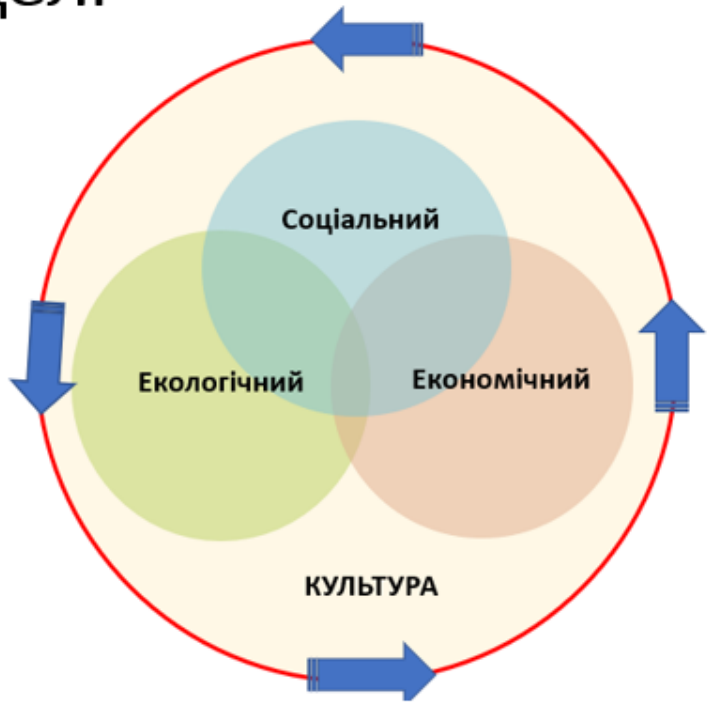

1. Культура у сталому розвитку

Культура, як допоміжний четвертий вимір, пов'язана, але незалежна від окремих екологічних, соціальних та економічних аспектів.

Загроза: сприйняття культури, виключно як мистецтво, або культурно-творчий сектор.

2. Культура для сталого розвитку

Культура, як більш впливова сила, балансуюча роль медіатора, провідника між трьома вимірами сталого розвитку. Ширше розуміння культури, що включає ставлення людей та спосіб життя, культурні відмінності.

3. Культура як сталий розвиток

Збалансований підхід до екологічної, економічної та соціальної стійкості на основі культурного життя громад.

Еволюційна культура або еко-культурна цивілізація охоплює розуміння та визнання місця людини у світі, визнання що люди є невіддільною частиною світу, простору, де вони живуть зі своїми **знаннями, традиціями та історією**.

Міністерство культури та інформаційної політики України

УЦКД UKRAINIAN CENTER FOR CULTURAL RESEARCH

Джерело: Dessein, J., Soini, K., Fairclough, G. and Horlings, L. (eds) 2015. Culture in, for and as Sustainable Development. Conclusions from the COST Action IS1007 Investigating Cultural Sustainability. University of Jyväskylä, Finland.

Підвищення ролі культури у розвитку людства

2003 рік - беручи до уваги важливе значення нематеріальної культурної спадщини **як головного джерела культурного різноманіття й гарантії сталого розвитку** генеральна конференція Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО) прийняла **Конвенцію про охорону нематеріальної культурної спадщини.**

КОНВЕНЦІЯ ЮНЕСКО Ст. 2.1

Дата набрання чинності для України: 27.08.2008

НКС -

- **передається** від покоління до покоління;
- постійно **відтворюється** спільнотами та групами під впливом їхнього оточення, їхньої взаємодії з природою та їхньої історії - *"жива, динамічна практика"*;
- **формує** у спільнот почуття самобутності й наступності, сприяючи таким чином повазі до культурного різноманіття й творчості людини;
- **є сумісною з вимогами сталого розвитку** та взаємної поваги між спільнотами.

НКС складається з ЕЛЕМЕНТІВ - "живих практик".

ЕЛЕМЕНТИ проявляються у галузях НКС,
відображають ідентичність та спосіб життя громади:

- *усні традиції та форми вираження;*
- *виконавське мистецтво;*
- *звичаї, обряди, святкування;*
- *знання та практики, що стосуються природи та всесвіту;*
- *традиційні ремесла.*

Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року

визначає 17 цілей сталого розвитку (ЦСР).

(Саміт ООН, 2015)

Культурна складова - важлива сила для підтримки нового порядку денного, міцний фундамент сталого розвитку та неминучий компонент глобальної та місцевої політики сталого розвитку.

Охорона НКС ефективно сприяє розвитку в рамках економічного, соціального та екологічного вимірів, а також миру і безпеці та досягненню Порядку денного у сфері сталого розвитку до 2030 року.

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ №722/2019
Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року

Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року **є орієнтирами для розроблення проектів прогнозних і програмних документів, проектів нормативно-правових актів** з метою забезпечення збалансованості економічного, соціального та екологічного вимірів сталого розвитку України.

Міністерство культури та інформаційної політики України

УЦКД UKRAINIAN CENTER FOR CULTURAL RESEARCH

https://zakon.rada.gov.ua/

НКС і соціальний вимір

Знання, традиції, історична пам’ять, цінності та поведінка впливають на інклюзивність, відкритість та згуртованість громад, на поліпшення прав людей, здоров'я та якість життя. НКС утримує громаду разом і дає людям інструменти для пошуку ідентичності, спільної ціннісної основи та вектору її розвитку, взаємної довіри, солідарності, поваги закону та демократії.

НКС і екологічний вимір

Впливає на спосіб життя, моделі споживання, цінності, пов’язані з екологічним споживанням, та взаємодію з природним середовищем. Місцеві та корінні системи знань та практики управління навколишнім середовищем надають цінну інформацію та інструменти для вирішення екологічних проблем, запобігання втраті біорізноманіття та пом'якшенню наслідків зміни клімату.

НКС і економічний вимір

Комерціалізація ремісничої продукції може створити джерело доходу для всієї громади (ланцюги залучення). НКС – джерело натхнення та ціннісної інформації для розвиток креативних індустрій.

11.6 Забезпечити розробку і реалізацію стратегій місцевого розвитку, спрямованих на економічне зростання, створення робочих місць, розвиток туризму, рекреації, місцевої культури і виробництво місцевої продукції.

Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки

(серпень, 2020)

- визначає генеральний вектор сталого розвитку регіонів та розроблена відповідно до Цілей сталого розвитку України до 2030 року, затверджених Указом Президента України від 30 вересня 2019 р. № 722

Стратегія актуалізує елементи НКС, як інвестиційно привабливі ресурси

Стратегічна ціль ІІ. «Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів»

Оперативна ціль 3. «Підвищення інвестиційної привабливості територій, підтримка залучення інвестицій»

8. Запровадження механізму стимулювання реставрації та ревіталізації об’єктів культурної спадщини, **вивчення елементів нематеріальної культурної спадщини як інвестиційно привабливих ресурсів для розвитку легкої та харчової промисловості, а також сфери гостинності.**

НКС привносить внесок у сталий розвиток громад, що гарантує життєздатність НКС і відповідних спільнот.

КОНВЕНЦІЯ
Ст. 2,п.3
термін
"охорона"

означає заходи, спрямовані на **забезпечення життєздатності** НКС:

ідентифікація, документування, дослідження, збереження, захист, популяризація, підвищення ролі та передача НКС (формальна та неформальна освіта)

КОНВЕНЦІЯ
Ст.15
Участь громад

Кожна держава-учасниця в рамках своєї діяльності з охорони нематеріальної культурної спадщини прагне **забезпечити якнайширшу участь спільнот, груп та, у відповідних випадках, окремих осіб, які створюють, зберігають і передають таку спадщину, а також активно залучати їх до управління такою спадщиною.**

Міністерство культури та інформаційної політики України
УЦКД UKRAINIAN CENTER FOR CULTURAL RESEARCH

НЕБЕЗПЕКИ І РИЗИКИ,

що загрожують НКС, через необачну діяльність

«Заморозка» НКН Ст. 2.1 Конвенції	Надмірна експлуатація природних ресурсів Ст. 2.1 Конвенції	Спотворення НКС і спільнот	Деконтекстуалізація НКС	Незаконне привласнення НКС
втрата варіативності, створення канонічних версій і, як наслідок, - згасання творчих можливостей і здатності до змін.	нестійкий туризм або надмірна комерціалізація НКС. ОК 102 і 116	Втрата функції, спотворення або спрощення сенсу НКС в т.ч. і для сторонніх спостерігачів; подання відповідних спільнот як «пережитків минулого». ОК 102 (b)	ізоляція або відривання відповідних форм проявів або вираження НКС від контексту або природного середовища ОК 102 (a)	або несправедливі доходи, які окремі члени спільноти, держава, туроператори, дослідники або інші сторонні особи отримують способами, неприйнятними для відповідного співтовариства (НКС-власність громади) ОК 116 і 117

База для розробки інструментів та підходів у роботі з НКС, адаптованих до місцевих умов і вимог конкретних секторів.

- *Конвенція про охорону НКС*
- *Оперативне керівництво щодо виконання Конвенції*
- *Національне законодавство*
- *Етичні принципи*

ЕТИЧНІ ПРИНЦИПИ

передова практика для урядів, організацій і окремих осіб, які працюють з НКС для забезпечення її життєздатності, тим самим визнаючи її внесок у сталий розвиток.

- **Громади відіграють головну роль**, є головними **бенефіціарами** у захисті власної НКС, їхні **права визнані і поважаються**.
- **Динамічна і жива природа НКС** постійно дотримується.
- Громади відіграють важливу роль у визначенні **загроз їх нематеріальній культурній спадщині** та у вирішенні питань щодо запобігання та пом'якшення таких загроз.
- Повага до **культурного різноманіття** та ідентичності спільнот, груп та людей (гендерна рівність, залучення молоді та повага до етнічної ідентичності).

Повний текст: https://ich.unesco.org/en/ethics-and-ich-00866